

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum omnia sint bona bonitate prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

verum duplici ratione primo, quia perfectio boni ad plura se extendit quam perfectio veri. A uero enim non sunt nata perfecti, nisi illa que possunt ali quod ens percipere in seipsis, vel in seipsis habere secundum suam rationem; & non secundum illud esse quod ens habet in seipso, & huiusmodi sunt solum ea, que immaterialiter aliquid recipiunt, & sunt cognoscitiva. Species enim lapidis est in aia, non autem secundum esse, quod habet in lapide; sed a bono nata sunt perfecti illa, que secundum materiale esse aliquid recipiunt, cum ratio boni in hoc consistat, quod aliquid sit perfectum tam secundum rationem speciei quam secundum esse ut prius dictum est: & ideo d' omnia appetunt bonum; sed non oia cognoscunt verum in utraque. n. ostendit habitudo perfectibilis ad perfectionem, q' est bonum & uerum. In appetitu boni, & cognitione veri. Secundo, quia illa, que nata sunt perfecti bono & uero, p' prius perficiuntur bono quam uero. Ex hoc. n. qd' participant esse, perficiuntur bono ut dictum est: ex hoc autem quod cognoscunt aliquid, perficiuntur uero. Cognitio autem est posterior quam esse. vnde & in hac consideratione ex parte perfectibilium bonum precedit uerum.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de ordine ueri & boni ex parte perfectibilium, non autem ex parte ipsius ueri boni: mens enim sola perfectibilis est uero: sed omnis res est perfectibilis bono.

Ad ii. Dicendum, quod bonum non solum habet rationem perfecti, sed perfectiui, sicut prius dictum est, & ideo ratio non sequitur.

Ad iii. Dicendum, quod finis est prior in causando, quam aliqua aliarum causarum: causatum autem perficitur per suam causam. Vnde ratio ista procedit secundum ordinem perfectibilis ad perfectionem, in quo bono est prius: sed absolute considerando formam & finem, cui ipsa forma sit finis, prior est ipsa forma in se considerata quam secundum quod est alterius finis: ratio autem ueri ex ipsa specie confugit, prout est intellecta sicut est.

Ad iiii. Dicendum, quod uerum d' esse quoddam bonum particulare, in quantum habet esse in aliquo speciali perfectibili, & sicutiam obiectio pertinet ad ordinem perfectibilis ad perfectionem.

Ad v. Dicendum, quod finis d' prior in intentione his que sunt ad finem, non autem aliis causis, nisi secundum quod ipse sunt ad finem, & sic soluendum est sicut ad tertium, & tamen sciendum est quod cum d' finis prior est in intentione, intentio sumitur pro actu mentis qui est intendere. Cum autem coparamus intentionem boni & ueri, intentio sumitur pro ratione quam significat definitio; unde aequiuoce accipitur utroque.

Ad primum quod in contrarium d' dicendum, quod aliquid est natum perfecti bono non solum mediante affectu; sed in quantum habet esse. unde quous intellectus sit prior affectu, non sequitur quod per prius aliquid perficiatur uero quam bono.

Ad ii. Dicendum, quod illa pcedit de uero & bono prout s'm se considerantur, unde concedenda est.

ARTICVLVS IIII.

Verum omnia sunt bona prima bonitate.

Quarto queritur, utrum oia sint bona bonitate prima, & ut quod sic, quia secundum Boet. in li. de Hebdo. si intelligamus p impossibile Deum esse abstracta p intellectum bonitate, sequetur oia alia esse entia, non aut bona: intellecta autem in

A Deo bonitate sequitur omnia alia esse bona, sicut & entia: ergo omnia dicuntur bona bonitate prima. Sed dicendum quod ideo hoc eorngit quod non intellecta bonitate in Deo non est bonitas in aliis creaturis, quia bonitas creature causatur a bonitate Dei, non quia denominetur res bona bonitate Dei formaliter.

¶ 2 Sed contra, Quando cum que aliquid denominatur aliquale ex solo respectu ad alterum, non denominatur tale per aliquid sibi formaliter inherens: sed per illud quod est extra ipsum ad quod refertur, sicut urina d' sana ex hoc quod significat sanitatem animalis, non autem nominatur sana ab aliqua sanitate sibi inherente: sed a sanitate animalis quam significat; sed creatura d' esse bona per respectum ad primam bonitatem; quia secundum hoc unum quodque d' bonum quod a primo bono defluit, ut dicit Boet. in lib. de Hebdo. ergo creatura non denominatur bona ab aliqua formalis bonitate in ipsa existente: sed ipsa bonitate diuina.

¶ 3 Præter. Aug. dicit 8. de Tri. bonum est hoc & bonum illud, tolle hoc & illud & uide ipsum bonum si potes: ita Deum uidebis non alio bono bonum; sed bonum omnis boni: sed ipso bono qd' est omnis boni bonum omnia dicuntur bona: ergo diuina bonitate, de qua loquitur, omnia dicuntur bona.

C ¶ 4 Præter. Cum omnis creatura sit bona, aut est bona aliqua bonitate sibi inherente, aut solum bonitate prima: si aliqua bonitate sibi inherente, cum illa bonitas sit quaedam creatura & ipsa bona erit. aut ergo se bonitate aut alia, si se bonitate, ergo erit bonitas prima: hæc. n. est ratio primi boni ut ex auctoritate Aug. inducta patet, quod seipso sit bonum, & sic habetur ppositum, quod creatura est bona bonitate prima. Si autem illa bonitas est bona bonitate alia, eadem questio remanet de illa. aut ergo erit procedere in infinitum quod est impossibile, aut est deuenire ad aliquam bonitatem creatam denominantem, que est seipsa bonam, & hæc est bonitas prima: ergo oportet quod omnibus modis creatura bona sit bonitate prima.

¶ 5 Præter. Secundum Auic. omne uerum est uerum ueritate prima: sed sicut ueritas prima se habet ad uera, ita bonitas prima se habet ad bona: ergo sunt omnia bona bonitate prima.

¶ 6 Præter. Quod non potest in minus, non potest in maius: sed minus est esse quam esse bonum, creatura aut non potest inesse, cum omne esse sit a Deo. ergo nec potest inesse bonum, ergo bonitas quous aliquid dicitur esse bonum, non est bonitas creata.

¶ 7 Præter. Secundum Hil. esse est proprium Deo: sed proprium est quod uni soli conuenit. ergo nullum est aliud nisi ipse Deus: sed oia sunt bona in quantum habent esse. ergo omnia sunt bona ipso diuino esse, quod est eius bonitas.

¶ 8 Præter. Bonitas prima nihil addit supra bonitatem, alias bonitas prima esset composita: sed uerum est omnia esse bona bonitate prima. ergo uerum est omnia esse bona bonitate prima. Sed dicendum, quod bonitas prima addit supra bonitatem, bonitatem absolutam s'm rationem, & non secundum rem.

¶ 9 Sed contra. Ratio cui non respondet aliquid in re, est causa & uana: sed non est talis ratio, qua intelligimus bonitatem primam: ergo si addit aliquid s'm rationem, addet secundum rem, quod est impossibile: & sic nec s'm rationem addit, & ita omnia dicentur esse bona bonitate prima, sicut & bonitate absoluta.

SEDCONTRA, Oia sunt bona, in quantum sunt entia, quia secundum Augustinum, in quantum sumus boni

Loco nunc dicitur.

Ca. 3. par. 1 a prin. com. 3.

In arg. 2.

Li. 3. de tri. non procul a prin.

D. 259.

in arg. 1.

Ca. 4. in fine.

boni sumus: sed nō dicuntur omnia entia formaliter per essentiam primam, sed per essentiam creatam. ergo nec omnia sunt bona formaliter bonitate prima: sed creata bonitate.

¶ 2 Præt. Vertibile non informatur inuertibili, cum sint opposita: sed omnis creatura est uertibilis, bonitas autem prima est inuertibilis. ergo creatura non dicitur bona formaliter prima bonitate.

¶ 3 Præt. Omnis forma est proportionata suo pfectibili: sed bonitas prima, cum sit infinita non potest esse proportionata creaturæ cū sit finita. ergo creatura non dicitur bona formaliter prima bonitate.

¶ 4 Præt. Secundum Aug. 8. de Tri. omnia creata participatione boni bona sunt: sed participatio boni non est ipsa bonitas prima, ipsa. n. est totalis, & perfecta bonitas. ergo non omnia sunt bona bonitate prima formaliter.

¶ 5 Præt. Creatura dicitur hære uestigium Trinitatis, secundum quod est una, uera, & bona, & sic bonum pertinet ad uestigium: sed uestigium, & partes eius sunt aliquid creati. ergo creatura est bona bonitate creata.

¶ 6 Præt. Bonitas prima est simplicissima. ergo nec est in se composita, nec alii componibilis, & ita non potest esse alicui forma, cū forma ueniat in compositione eius cuius est forma: sed bonitas qua aliqua dicitur esse bona est forma quædam cū oē esse sit forma. ergo creatura si sit bona bonitate prima formaliter.

RESPON. Dicendum, quod circa hanc questionem diuersimode aliqui posuerunt. Quidam enim in suis rationibus ducti, posuerunt Deum esse de substantia cuiuslibet rei. Quorum quidam posuerunt Deum esse idem, quod materia prima, ut Dauid de Dinardo. Quidam uero posuerunt ipsum esse formam cuiuslibet rei. Cuius quidam erroris statim falsitas aperitur hoc enim omnes de Deo loquentes intelligunt, quod est omnium principium, effectiuum cum oporteat omnia entia ab uno primo ente fluere. Causa autem efficiens secundum doctrinam philosophi in 2. Physi. cum causa materiali non coincidit in idem, cum habeant contrarias rationes.

Vnumquodque enim est agens secundum quod est actus, materia uero ratio est in potentia efficiens uero & forma effectiui idem sunt spiritus, in quantum omne agens agit sibi simile: sed non idem numero: quia non potest idem esse faciens & factus. Ex quo patet, quod ipsa diuina essentia nec est materia alicuius rei, nec forma, ut ea possit creatura dici formaliter bona sicut forma coniuncta: sed quælibet est ei similitudo quedam. & ideo platonici dixerunt, quod omnia sunt bona formaliter bonitate prima, non sicut forma coniuncta, sed sicut forma separata. Ad cuius intellectum sciendum est, quod Plato ea, quæ potest separari secundum intellectum ponebat esse secundum esse separata, & idem sicut homo potest intelligi præter Socratem, & Platonem, ita ponebat hominem esse præter Socratem, & Platonem, quem dicebat per se hominem & ideam hominis, cuius participatione Socrates & Plato homines dicebantur. Sicut autem inueniebatur hominem communem Socrati & Platoni, & hominibus: ita inueniebatur bonum esse. cōm omnibus bonis, & posse intelligi bonum non intelligendo hoc uel illud bonum, unde ponebat ipsum esse separatim præter omnia bona particularia, & hoc ponebat esse per se bonum siue ideam, cuius participatione omnia bona dicerentur, ut patet per philosopho. in 1. Eth. sed hoc differebat inter ideam hominis & ideam boni, quod idea hominis non se extendit ad omnia idea autem boni se extendit ad omnia. Nam ipsa idea boni est aliquod bonum, & id oportet dicere quod

ipsum per se bonum effectiuum universale omnium rerum principium, quod Deus est: unde sequitur secundum hanc opinionem quod denominatur bona ipsa bonitate prima, quæ Deus est, sicut Socrates & Plato: sed secundum Platonem dicebatur homines participatione hominis separati, non per humanitatem hominis inherenter. & hanc opinionem secuti sunt Porretani aliquo modo. dicebant enim quod de creatura prædicamus bonum simpliciter, ut dicitur homo est bonus, & bonum additio aliquo ut cum dicitur, Socr. est bonus homo. dicebant igitur quod creatura dicitur bona simpliciter non aliqua bonitate inherente: sed bonitate prima, quasi ipsa bonitas absolute & communis esset bonitas diuina: sed cum dicitur creatura bona hoc uel illud, denominatur a bonitate creata, quæ particularis est secundum Platonem: sed hæc opinio a philosopho improbat multiplicitate, tum ex hoc quod quædam dicitur, & forma rerum insunt ipsis rebus particularibus, & non sunt ab eis separate, ut probatur multipliciter in 7. Met. tum et suppositis ideis, quia specialiter ista ratio non habet locum in bono: quia bonum non uniuocè dicitur de bonis, & in tali non assignatur una idea secundum Platonem, per quam uiam procedit contra eum philosopho. in 1. Eth. Specialiter tamen quantum ad propositum pertinet apparet falsitas prædictæ positionis ex hoc, quod omne agens inuenitur sibi simile agere. unde si prima bonitas sit effectiua omnium bonorum, oportet quod similitudinem suam imprimat in rebus effectis & sic unumquodque dicitur bonum sicut forma inherente per similitudinem summi boni sibi indita, & ulterius per bonitatem primam, sicut per exemplar, & effectiuum omnis bonitatis creata. Quantum ad hoc opinio Platonis ista inueni potest. Sic ergo dicimus secundum eam opinionem, quod omnia sunt bona bonitate creata formaliter, sicut forma inherente, bonitate uero increata, sicut forma exemplari.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod si creatum est prius, præter creaturam non essent bona, nisi bonitas intelligeret in Deo: quia bonitas creaturæ extrahitur diuina bonitate. unde non sequitur quod creatura dicitur bona bonitate increata, nisi sicut forma exemplari.

AD II. Dicendum, quod dupliciter denominatur aliquid per respectum ad alterum. Vno modo, quod ipse respectus est ratio denominationis, sicut urina est una per respectum ad sanitatem animæ, ratio uero in quod de urina prædicatur esse effectus signi sanitatis animæ, & in talibus quod denominatur per respectum ad alterum, non denominatur ab aliqua forma, nisi inherente: sed ab aliquo extrinseco ad quod referatur. Alio modo denominatur aliquid per respectum ad alterum, quod respectus non est ratio denominationis, sed causa: sicut si aer dicitur lucens a sole, non quod ipsum referri aerem ad solem sic lucere aeris: sed quia directa oppositio aeris ad solem est causa quod luceat. & hoc modo creatura dicitur bona per respectum ad bonum, unde ratio non sequitur.

AD III. dicendum, quod Aug. in multis opinionem Platonis sequitur, quantum fieri potest in ista ueritate. & id uerba dicit esse bonum omnis boni: in quantum est causa efficiens prima & exemplaris omnis boni, sine hoc quod excludatur bonitas creata, qua creatura denominatur bona, sicut forma inherente.

AD IIII. Dicendum, quod aliter se habet in formis generalibus, & aliter in formis specialibus. In formis enim specialibus non recipitur prædicatio

Ca. 3. to. 9.

Tex. 70.

Plato apud Arist. Met. tex. 6.

dicatio concreti de abstracto, ut dicatur albedo est alba, uel calor est calidus, ut patet per Dion. secundo capite de Diuinis nominibus. Sed in formis generalibus huiusmodi predicatio recipitur, dicimus. n. quod essentia est ens, & bonitas est bona, & unitas una, & sic de alijs. Cuius ratio est, quia illud quod primo cadit in apprehensione intellectus, est ens. Unde oportet, quod cuiusque apprehensio per intellectum, intellectus attribuat hoc quod est ens. Et ideo cum apprehendit essentiam alicuius entis dicit illam essentiam esse ens, & similiter inquamquam formam generalem, uel specialem, ut bonitas est ens, albedo est ens, & sic de alijs. Et quia quaedam sunt, quae edicant rationem entis inseparabiliter, ut unum, bonum & hmoi, oportet quod haec de quolibet apprehensio predicent eadem ratione qua ens; unde dicimus essentia est una & bona, similiter unitas est una & bona, ita de bonitate & albedine, & qualibet forma generali uel speciali. Sed album quia est speciale, non communicat inseparabiliter rationem entis, unde potest apprehendi forma albedinis sine eo quod attribuitur ei esse album, unde non cogimur dicere, albedo est alba. Album. n. uno modo dicitur: Ens autem, & unum & bonum & aliam hmoi, quae de quolibet apprehensio necesse est dici, multipliciter dicitur. Aliquid enim dicitur ens, quia in se subsistit; aliquid quia est principium subsistendi, ut forma; aliquid quia est dispositio subsistentis, ut qualitas; aliquid quia est privatio dispositionis subsistentis, ut caecitas. Et ideo cum dicimus essentia est ens, si procedatur sic, ergo est aliquid ens uel se uel alio, processus non sequitur, quia non dicebatur, hoc modo esse ens, sicut aliquid subsistens in esse suo est ens, sed sicut quo aliquid est; unde non oportet querere quo ipsa essentia aliquo sit, sed quomodo aliquid alterum sit per essentiam. Similiter cum dicitur, bonitas bona non hoc modo dicitur bona, quasi in bonitate subsistens; sed hoc modo quo bonum dicitur illud, quo aliquid ad bonum est. Et sic non oportet inquirere, utrum bonitas sit bona se bonitate uel alia, sed utrum ipsa bonitate sit aliquid bonum quod sit alterum ab ipsa bonitate, sicut est in creaturis, uel quod sit idem cum ipsa bonitate, sicut est in Deo.

Ad vi. dicendum, quod si militer distinguendum est de ueritate. scilicet quod omnia sunt uera ueritate prima sicut exemplari primo, cum tamen sint uera ueritate creata, sicut forma inherente: sed tamen alia ratio est de ueritate & bonitate. Ipsa. n. ueritatis in quadam adaequatione suae commensuratione consistit: denominatur autem aliquid mensuratum uel commensuratum ab aliquo exteriori sicut pannus ab ulna, & per hunc modum intelligit Auerroes omnia esse uera ueritate prima, in quantum. scilicet unum quodque est commensuratum diuino intellectui, implendo illud ad quod diuina prouidentia ipsum ordinauit uel presciuit. Ratio autem bonitatis non consistit commensuratione unum non est simile.

Ad vii. dicendum, quod creatura non potest hoc modo in se esse quod se ipsa esse habeat, potest tamen aliqua in se esse, ita quod sit formale principium essendi, sic enim quilibet forma in se esse potest. Et per hunc modum bonitas creata potest in se esse bono tanquam principium formale.

Ad viii. dicendum, quod cum dicitur, esse est proprium Deo, non est intelligendum, quod nullum aliud esse sit nisi increatum; sed quod solum illud esse proprie dicitur esse, in quantum ratione suae immutabilitatis non nouit fuisse, uel futurum esse. Esse autem creaturae di-

citur esse per quandam similitudinem ad illud primum esse, cum habeat permutationem eius quod est futurum esse, uel fuisse ratione mutabilitatis creaturae. Vel potest dici quod esse est proprium Deo, quia solus Deus est suum esse; quamuis alia esse habeant, quod esse non est diuinum.

Ad viii. Dicendum, quod bonitas prima nihil addit secundum rem supra bonitatem absolutam, addit autem aliquid secundum rationem.

Ad ix. Dicendum, quod sicut dicit Commentarius in lib. de Cau. ipsa bonitas prima ex hoc ipso indiuiduatur, & a cunctis alijs diuiditur, quod non recipit aliquam additionem. Non autem est de ratione bonitatis absolute, ut recipiat additionem, uel non recipiat. Si enim esset de ratione eius recipere additionem, tunc quaelibet bonitas additionem reciperet, & nulla esset bonitas pura. Similiter si esset de ratione eius non recipere additionem, nulla bonitas reciperet, & omnis bonitas pura, sicut de ratione animalis non est, nec rationale, nec irrationale. Et ideo hoc ipsum quod est non posse recipere additionem, communicat bonitatem absolutam, & distinguit primam bonitatem, quae est bonitas pura, ab alijs bonitatibus: hoc autem quod non est recipere additionem, cum sit negatio, est ens rationis, & tamen fundatur super simplicitatem bonitatis primae, unde non sequitur quod ratio sit casta, & uana.

ARTICVLVS V.

Utrum bonum creatum sit bonum per suam essentiam.

QVINTO queritur, utrum bonum creatum sit bonum per suam essentiam. Et uidetur quod sic. Illud enim, sine quo res non potest esse, uidetur ei essentia; sed creatura sine bonitate esse non potest, quia non potest esse aliquid creatum a Deo, quod non sit bonum; ergo creatura est bona per essentiam.

¶ 2 Praet. Creatura ab eodem habet esse & esse bonum, quia ex hoc ipso quod habet esse, bona est, ut prius ostensum est; sed creatura habet esse per suam essentiam; ergo est bona per suam essentiam.

¶ 3 Praet. Quicquid conuenit alicui in quantum huiusmodi, est ei essentiale; sed bonum conuenit creaturae in quantum est, quia sicut dicit Augustinus, in quantum sumus, boni sumus; ergo creatura est bona per sui essentiam.

¶ 4 Praet. Cum bonitas sit quaedam forma creaturis inherens, ut ostensum est, aut erit forma substantialis, aut accidentalis: si accidentalis, aliquid sine ea creatura esse poterit, quod de creatura dici non potest, ergo relinquatur quod sit forma substantialis: sed omnis talis forma, uel est essentia rei uel pars essentiae, ergo creatura est bona per sui essentiam.

¶ 5 Praet. Secundum Boetium in li. de Hebd. creature sunt bonae in quantum a primo bono fluxerunt: sed per suam essentiam fluxerunt a primo bono; ergo per suam essentiam sunt bonae.

¶ 6 Praet. Semper denominans est simplicius, uel aequae simplex denominato: sed nulla forma addita essentiae est simplicior, uel aequae simplex ipsi essentiae; ergo nulla forma superaddita essentiae denominat ipsam essentiam: non enim possumus, dicere, quod essentia sit alba, sed ipsa essentia rei denominatur bonitate, quaelibet enim essentia bona est, ergo bonitas non est forma superaddita essentiae, & sic quaelibet creatura est bona per sui essentiam.

¶ 7 Praet.

1. p. q. 6. ar. 3.

2. huius q.

Li. de doc. christ. c. 32. to. 3.

In lib. 20. e. qd. est bonu sic a mod.